

**Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym.**

## **Keskustelualoite YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen toteutumisesta Suomessa**

### **Eduskunnan puhemiehelle**

Joulukuun 3. päivänä vietettiin YK:n Kansainvälistä vammaisten päivää, joka muistuttaa vammaisten ihmisarvosta ja siitä, että vammaisille henkilöille tulisi taata samat oikeudet kuin kaikille ihmisille. Valtioilla on oikeudellinen ja moraalinen velvollisuus huolehtia, että ihmisoikeudet toteutuvat kaikkien väestöryhmien kohdalla. Suomi on ratifioinut 10.6.2016 YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen, jonka tarkoituksena on taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista.

Sopimus velvoittaa myös huomioimaan vammaisten henkilöiden erityistarpeet ja takaamaan vammaisille samat yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollisuudet kuin kaikille muillekin. Lisäksi sopimus korostaa yleisen asennemuutoksen tärkeyttä, stereotyyppien ja ennakkoluulojen poistamisen merkitystä ja yleistä tietoisuuden lisäämistä vammaisten aseman edistämiseksi ja ihmisoikeuksien toteutumiseksi.

YK:n vammaissopimuksen mukaan vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Jokaisella ihmisellä on oltava yhdenvertainen oikeus omaan tarpeensa mukaisiin vammaispalveluihin. Kyse on siitä, täyttyykö lain mukainen edellytys vammaisuudesta: "Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista." Eli tässä yhteydessä tulkittavaksi tulee pitkäaikaisuus ja erityisyys.

Vammaiset ovat maailman suurin ja syrjityin ihmisryhmä. Arviolta 15 % maailman ihmisistä on tavalla tai toisella vammaisia. Vammaisten ihmisten yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet ja palveluiden saaminen eivät ole vielä täysin toteutuneet yhteiskunnassamme. Hyvin usein heihin kohdistuu ennakkoluuloja, syrjintää, poissulkemista ja jopa väkivaltaa. Vammaisilta saataan evätä oikeus koulutukseen, terveydenhuoltoon ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen ainoastaan heidän vammansa perusteella. Vammaisten henkilöiden koulutusta ja työelämään pääsyä on tuettava nykyistä paremmin.

Eduskunnan oikeusasiamies on havainnut toistuvasti vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisessa ongelmia, jotka ilmenevät perusoikeuksien rajoittamisena kehitysvammaisten erityis-

## Keskustelualoite KA 9/2019 vp

huollossa, puutteina palvelusuunnitelmien ja erityishuolto-ohjelmien laatimisessa, rajoituksina lakisääteisten palvelujen saamisessa, viivästyksinä ja menettelyvirheinä päätöksenteossa ja asian käsittelyssä sekä puutteina toimitilojen esteettömyydessä ja asioinnin saavutettavuudessa.

Vammaisfoorumi on selvittänyt kyselytutkimuksella (vuosina 2016—2018), miten vammaisten oikeudet toteutuvat Suomessa. Kyselyn tulokset kertovat karulla tavalla, että vammaisten ihmisten oikeudet toteutuvat YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien sopimuksesta huolimatta huonosti tai erittäin huonosti.

Yksi keskeisimpiä edellytyksiä vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseksi, yhdenvertaisuuden takaamiselle ja yhteiskunnallisten osallistumismahdollisuuksien turvaamiselle on esteettömyys. Esteettömyydellä tarkoitetaan sekä rakenteellisten esteiden poissaoloa että syrjimättömyyttä ilmapiiriä. Esteettömyys ja syrjimättömyys vaativat aktiivisia toimia koko yhteiskunnalta, vammaisten osallistamista ja aitoa vuoropuhelua eri toimijoiden kesken.

Vammaisten oikeuksien toteutumisen ja yhdenvertaisen osallistumisen kannalta palveluiden saavuus ja laatu nousevat tärkeään asemaan. Vammaiset ihmiset tarvitsevat toimintakykynsä ylläpitämiseen ja edistämiseen vaikuttavaa kuntoutusta ja toimivia apuvälineitä. Palvelujen saavutettavuus on taattava kuulovammaisille, näkövammaisille sekä selkokielellä.

Vammaispalveluissa ei ole kyse ylimääräisestä lisäpalvelusta, vaan lailla turvatusta oikeudesta yhdenvertaiseen osallistumiseen yhteiskunnassa. Erityisesti vireillä olevan vammaislainsäädännön uudistuksen yhteydessä meidän tulee tarkastella lainsäätäjän näkökulmasta mahdollisuuksia lisätä vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja itsenäisyyttä sekä parantaa heidän mahdollisuuksiaan osallistua yhteiskunnan eri toimintoihin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että eduskunta käy ajankohtaiskeskustelun YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen toteutumisesta Suomessa.*

## Keskustelualoite KA 9/2019 vp

Helsingissä 13.12.2019

Merja Mäkisalo-Ropponen sd  
Paula Werning sd  
Tuula Väätäinen sd  
Anders Norrback r  
Jari Myllykoski vas  
Johannes Koskinen sd  
Eveliina Heinäluoma sd  
Veronica Rehn-Kivi r  
Pia Viitanen sd  
Erkki Tuomioja sd  
Heidi Viljanen sd  
Seppo Eskelinen sd  
Timo Harakka sd  
Matias Mäkynen sd  
Johanna Ojala-Niemelä sd  
Aki Lindén sd  
Suna Kymäläinen sd  
Niina Malm sd  
Sanna Marin sd  
Riitta Mäkinen sd  
Raimo Piirainen sd  
Hussein al-Tae sd  
Marko Asell sd  
Kimmo Kiljunen sd  
Jukka Gustafsson sd  
Mika Kari sd  
Eeva-Johanna Eloranta sd  
Maria Guzenina sd  
Anneli Kiljunen sd  
Kristiina Salonen sd  
Sebastian Tynkkynen ps  
Johan Kvarnström sd  
Katja Taimela sd  
Piritta Rantanen sd  
Tarja Filatov sd  
Sari Tanus kd  
Antero Laukkanen kd  
Päivi Räsänen kd  
Peter Östman kd  
Sari Essayah kd  
Petri Honkonen kesk  
Arto Pirttilahti kesk  
Juha Pylväs kesk  
Hanna Huttunen kesk

## Keskustelualoite KA 9/2019 vp

Pasi Kivisaari kesk  
Jouni Ovaska kesk  
Hilkka Kemppi kesk  
Ari Torniainen kesk  
Anne Kalmari kesk  
Hannu Hoskonen kesk  
Anu Vehviläinen kesk  
Eeva Kalli kesk  
Hanna-Leena Mattila kesk  
Markus Lohi kesk  
Hanna Kosonen kesk  
Katri Kulmuni kesk  
Mikko Kinnunen kesk  
Tuomas Kettunen kesk  
Hannakaisa Heikkinen kesk  
Juha Sipilä kesk  
Joonas Könttä kesk  
Petri Huru ps  
Mari Rantanen ps  
Veijo Niemi ps  
Jouni Kotiaho ps  
Jari Koskela ps  
Juha Mäenpää ps  
Rami Lehto ps  
Jani Mäkelä ps  
Jari Ronkainen ps  
Sami Savio ps  
Ville Vähämäki ps  
Ritva Elomaa ps  
Lulu Ranne ps  
Sheikki Laakso ps  
Jussi Wihonen ps  
Jukka Mäkynen ps  
Sanna Antikainen ps  
Mikko Lundén ps  
Mats Löfström r  
Eva Biaudet r  
Mikko Ollikainen r  
Joakim Strand r  
Sandra Bergqvist r  
Anders Adlercreutz r  
Anna-Kaisa Ikonen kok  
Sari Sarkomaa kok  
Mia Laiho kok  
Terhi Koulumies kok  
Arto Satonen kok

## Keskustelualoite KA 9/2019 vp

Sanni Grahn-Laasonen kok  
Mari-Leena Talvitie kok  
Paula Risikko kok  
Pia Kauma kok  
Sofia Vikman kok  
Pauli Kiuru kok  
Katja Hänninen vas  
Merja Kyllönen vas  
Juho Kautto vas  
Matti Semi vas  
Anna Kontula vas  
Mai Kivelä vas  
Veronika Honkasalo vas  
Johannes Yrttiaho vas  
Jussi Saramo vas  
Pia Lohikoski vas  
Markus Mustajärvi vas  
Mirka Soinikoski vihr  
Iiris Suomela vihr  
Sofia Virta vihr  
Jenni Pitko vihr  
Pirkka-Pekka Petelius vihr  
Atte Harjanne vihr  
Inka Hopsu vihr  
Mari Holopainen vihr  
Bella Forsgrén vihr  
Hanna Holopainen vihr  
Satu Hassi vihr  
Tiina Elo vihr  
Outi Alanko-Kahiluoto vihr  
Saara Hyrkkö vihr  
Emma Kari vihr  
Harry Harkimo liik  
Sinuhe Wallinheimo kok